

MULTIKULTURNÍ OŠETŘOVATELSTVÍ

Koncepční model Gigerové a Davidhizarové

MODEL KULTURNĚ OHLEDUPLNÉ A UZPŮSOBENÉ PÉČE (1988)

- Joyce Newman Giger
- Ruth Davidhizar

- Vychází a navazuje na model Leiningerové

KONCEPČNÍ MODEL GIGEROVÉ A DAVIDHIZAROVÉ

METAPARADIGMA MODELU

- Transkulturní ošetrovatelství
- Kulturně kompetentní péče
- Kulturní jedinečnost individuální
- Kulturně citlivé prostředí
- Zdraví a zdravotní status

PŘÍKLADY: KOMUNIKACE

- Hlas
- Výslovnost a způsob vyjadřování
- Použití pauz a mlčení
- Použití nonverbální komunikace
- Pohyby rukou
- Pohyby očí
- Pohyby celého těla
- Postoj
- Reakce na dotek

INTERPERSONÁLNÍ PROSTOR

- Jak daleko stojíte od svých blízkých (rodina, přátelé)?
- Jak daleko stojíte při pracovní konverzaci?
- Jak se cítíte, když se Vás dotkne cizí člověk?
- Jak na toto reagujete?
- Jste rád, když se vás dotkne milovaná osoba?
- Vyhovuje Vám zde na oddělení vzdálenost od zdravotnického personálu?
- Vymezení vlastního prostoru

SOCIÁLNÍ ZAČLENĚNÍ

- Zdravotní stav
- Rodinný stav
- Počet dětí
- Rodiče žijí
- Co děláte ve volném čase?
- Věříte v boha?
- Jak boha uctíváte?
- Vaše postavení v rodině?
- Vaše role v rodině?
- Z koho si berete příklad například z dětství?
- Ovlivnilo Vás něco v dětství?
- Jaké máte vztahy s rodiči a sourozenci?
- Čím je pro vás práce?
- Ovlivnily vaše politické názory Váš přístup k nemoci a zdraví?
- Tradice

POJETÍ ČASU

- Jste zaměřeni na více na minulost přítomnost či budoucnost?
- Jaký ukazatel času máte u sebe?
- Ctíte dochvilnost při schůzce?
- V případě, že by vám sestra nepřinesla lék v předem určenou hodinu, urgoval byste ji a za jak dlouho od uplynutí stanovené hodiny?
- Jaký je časový posun oproti vaší zemi ?
- Jak dlouho spíte
- Usínáte rychle, nebo máte problémy se spaním?

KONTROLOVANÉ PROSTŘEDÍ A VLIV VÝCHOVY

- Máte v ČR trvalý pobyt?
- Vlastníte byt či dům?

Kontrola nad vlastním životem:

- Hodnotová orientace
- Co je pro vás vzdělání a vzdělávání se?
- Co vám přináší vzdělání ?
- Jaký má na vás vliv prostředí v ČR?

PÉČE O ZDRAVÍ

- Jakým způsobem pečujete o své zdraví?
- Kouříte?
- Konzumujete ve vyšší míře alkohol/ drogy?
- Chodíte na preventivní prohlídky?
- Upřednostňujete domácí léčbu, před léčbou ve zdravotnických zařízeních?
- Jaké metody domácí léčby využíváte?
- Stalo se vám, že Vás tyto domácí léčivé prostředky někdy poškodily?
- Jak byste definoval „dobré zdraví“?
- Jak byste definoval „slabé zdraví“?
- Jaké máte volnočasové aktivity?

BIOLOGICKÉ ODLIŠNOSTI

- Celkové hodnocení
- Doplnující otázky – např. na rodinnou zátěž, přístup k léčbě, způsoby vyrovnávání se se stresem, preference potravin apod.

DOPORUČENÁ STRUKTURA POSOUZENÍ PACIENTA DLE MODELU GD

I. Kulturně svébytný jedinec

1. Místo narození
2. Popis kultury, k níž jedinec patří
Jak tuto kulturu chápe...
3. Rasa
Jak tuto rasu chápe...
4. Délka pobytu v zemi (pokud je to vhodné uvést)

II. Komunikace

1. Jazyk, kterým hovoří:
  - A. mateřský jazyk
  - B. úřední jazyk
  - C. znalost dalšího jazyka /ků
2. Charakteristika hlasu:
  - A. silný, zvučný
  - B. tlumený
  - C. průměrný, běžný
  - D. pronikavý, ostrý

DOPORUČENÁ STRUKTURA POSOUZENÍ PACIENTA DLE MODELU GD

3. Výslovnost a způsob vyjadřování:

- A. zřetelná
- B. nezřetelná
- C. nářečí

4. Použití pauz a mlčení:

- A. zřídka
- B. často
- C. v délce:

krátké

střední

dlouhé

neurčeno

5. Použití neverbální komunikace:

- A. pohyby rukou
- B. pohyby očí, pohledy
- C. pohyby celého těla
- D. průvodní pohyby (kinezika – gesta, výraz tváře) a postoje

DOPORUČENÁ STRUKTURA POSOUZENÍ PACIENTA DLE MODELU GD

6. Reakce na dotek:

- A. při doteku se ulekne nebo uhýbá
- B. dotek přijímá jen s obtížemi
- C. bez obtíží se dotýká i druhých

III. *Prostor*

1. Pocit pohody či nepohody:

- A. při narušení osobního prostoru klient uhýbá
- B. při narušení osobního prostoru klient neuhýbá

2. Odstup při konverzaci:

- A. 0-45cm
- B. 45-90cm
- C. více než 90cm

3. Vymezení vlastního prostoru:

- A. Uveďte vzdálenost, při které se cítí klient v přítomnosti jiných osob příznivě
- B. Jak jeho vnímání prostoru ovlivňují neživé věci (např. nábytek)?

DOPORUČENÁ STRUKTURA POSOUZENÍ PACIENTA DLE MODELU GD

IV. Sociální začlenění

1. Zdravotní stav

- A. výrazně zhoršený
- B. mírně zhoršený
- C. dobrý
- D. vynikající

2. Rodinný stav

3. Počet dětí

4. Žijí rodiče nebo zemřeli?

V. Pojetí času

1. Zaměření na:

- A. minulost
- B. přítomnost
- C. budoucnost

DOPORUČENÁ STRUKTURA POSOUZENÍ PACIENTA DLE MODELU GD

2. Vnímání času:

- A. sociálně zaměřené
- B. podřízené hodinám

3. Psychochemické reagování na čas

- A. v noci spí 8 či více hodin
- B. uléhá a vstává v pravidelném denním rytmu
- C. uvědomuje si důležitost přijímat léky a terapeutické intervence v danou dobu

VI. Vliv výchovy a prostředí:

1. Kontrola nad vlastním životem:

- A. je buď kladena dovnitř osobnosti (klient věří, že změny a vliv na okolnosti vyvěrají z nitra)
- B. nebo je kladena vně osobnosti (klient věří, že jeho život ovlivňuje především osud, náhoda)

DOPORUČENÁ STRUKTURA POSOUZENÍ PACIENTA DLE MODELU GD

2. Hodnotová orientace:

A. věří v nadpřirozené síly

B. spoléhá na kouzla, zařikávání; nebo spoléhá na modlitbu

C. nevěří v nadpřirozené síly

D. nespolečá na kouzla, zařikávání; nespolečá na modlitbu

VII. Biologické odlišnosti

1. Proveďte kompletní fyzikální vyšetření a všimněte si:

A. tělesné konstituce, postavy (drobná, střední, rozložitá)

B. barvy pokožky

DOPORUČENÁ STRUKTURA POSOUZENÍ PACIENTA DLE MODELU GD

C. neobvyklých změn v barvě kůže

D. barvy vlasů a jejich hustoty v různých místech

E. dalších viditelných znaků (keloid, chloasma)

F. hmotnosti

G. výšky

H. laboratorních hodnot hemoglobinu, hematokritu, výskytu srpkovitých buněk u osob tmavé pleti a u obyvatel ze Středozeemí...

DOPORUČENÉ INTERVENČE DLE MODELU DG

1.	Zjistěte, zda se klient kulturně asimiloval, nebo zda zachovává své původní kulturní zvyklosti.
2.	Zařaďte do plánu ošetrovatelské péče příslušné intervence:
A.	Vybídněte klienta ke společnému rozhovoru o kulturních odlišnostech; lidé z různých kultur mohou pomoci sestřám získat nový náhled na řadu věcí.
B.	Snažte se akceptovat a zužitkovat klientův způsob komunikace.
C.	Respektujte osobní prostor klienta.
D.	Respektujte právo klienta ctít a uctívat Nejvyšší Bytost podle jeho přesvědčení.
E.	Případně kontaktujte duchovně způsobilé spoluvěřící klienta.
F.	Zjistěte, jak duchovní zvyklosti ovlivňují zdraví a život klienta, jeho kvalitu života (např. svědkové Jehovovi zpravidla nepřijímají krev a některé složky krve; někteří klienti jedí pouze košer pokrmy, apod.)
G.	Zjistěte, o co se klient zajímá, zvláště když o něj budete pečovat delší dobu při rehabilitaci, apod.
H.	Respektujte časové a hodnotové orientace klientů i s jejich zvláštnostmi. Při aktuální úzkosti a obavách z budoucnosti se snažte poskytnout útěchu a uklidnění.

DOPORUČENÉ INTERVENCE DLE MODELU DG

I.	Zajistěte soukromí přiměřené potřebám klienta a jeho zdravotnímu stavu (Pozn.: Vnímání bolesti a reagování na ni může být kulturně podmíněné.)
J.	Všimněte si lidových léčebných postupů v rámci klientovy kultury:
	1. identifikujte a podporujte efektivní lidové postupy
	2. identifikujte dysfunkční postupy a upozorněte klienta na jejich dysfunkčnost
	3. identifikujte neutrální postupy a zvažte, zda v dlouhodobém důsledku nebudou působit negativně
K.	Všimněte si stravovacích návyků :
	1. zajistěte stravu podle představ klienta, nakoľik to jeho zdravotní stav a dlouhodobý prospěch dovolí. Přitom musí být nemocniční kuchyň schopna tyto položky zajistit.
	2. všimněte si jídelních a dietních zvyklostí , které mohou mít pro klienta závažné

